

фашистичке и нацистичке државе које су значиле сумрак демократије и људских права и слобода. Такве државе (Немачка, Италија и Шпанија) су зауставиле развитак Европе и вратиле је назад у мрачно време самовоље и насиља, доминације вође, расне и верске мржње и нетолеранције и уопште негирања и затирања свега што је људско и тежи слободи и достојанству. Иако је социјализам најављен са амбицијом да створи нови свет и ослободи човека од свих окова прошлости, то се у пракси није догодило. То важи за Први (и остале социјалистичке) устав социјалистичке совјетске државе од 1918. год. који је звучно најавио своју Декларацију права радног и експлоатисаног народа, али је, по проф. Павлу Николићу, и сама листа права и слобода као и њихов домет у Декларацији (и Уставу од 1918.) знатно заостајао за правима и слободама прокламованим у уставима грађанских држава. Још више од прокламација, социјализам је пао у пракси примене људских права јер се претворио у режим против човека и његових права и слобода. Зато је социјализам од почетка трпео оправдане критике због грубог занемаривања и вређања људских права. То је било време (и поредак) гушења људских права и слобода, политичке репресије и тортуре, гажења елементарног личног и политичког достојанства услед чудовишне страховладе партије и њеног диктаторског руководства. Ако је социјализам и могао по нечему да се похвали, то свакако није могао по стању људских права са којим је далеко заостајао за земљама грађанске демократије.

6. ПРАВА И СЛОБОДЕ У УСТАВИМА МОДЕРНИХ ДЕМОКРАТСКИХ ДРЖАВА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Победа демократских земаља над оним другим – тоталитарним и фашистичким у Другом светском рату дала је нови замах развоју и уобличавању грађанских права и слобода. Овде се пре свега мисли на савезничке државе грађанске парламентарне демократије, а не и на оне друге (такође савезничке), социјалистичке односно комунистичке, предвођене СССР-ом и Стаљином, јер су оне биле неспојиве са људским слободама и правима и демократијом.

Унутар ових првих, демократских и напредних грађанских држава, неке од њих су задржале традиционални либерални приступ и у своје уставе уврстиле само класична права и слободе (Немачка, Аустрија, Француска и